

Amelia Barquin

HUHEZIko irakaslea

«Etorkinak ez du arazo berririk ekarri euskararen auzira»

Gurasoak ikastolako patioan, subjektibotasuna gainezka. “Halako ikastetxea zegokigun, baina alaba hara ez bidaltzea erabaki genuen immigrante pila daudelako. Gainera, konflikto asko, eta kalitate eskasa”. Barquin irakasleari joan gatzazkio, bestelako diskurtso osasungarri baten bila.

MIEL A. ELUSTONDO

Argazkiak: Zaldi Ero

Immigrazioa dugu hizpide, eta ez bestelako gairik, dela ikasleen balioak, euskararen erabilera eza, edota jangeletako elikadura. Zergatik jardun immigranteez?

Duela hamar urte ez bezala, gaur egun etorkinen kopurua aintzat hartzeko modukoa da. Duela hamar urte, hezkuntza sisteman etorkinen seme-alaba ez zen %1 ere. Oraintxe, EAEn, %7 da gutxi gorabehera. Etorkinen presentzia dugu, beraz. Beste kontu bat: hezkuntza sistemak ez zuen etorkinen presentzia aurreikusten. Fenomeno azkarra izan da eta, hala ere, nik esango nuke oro har sistemak nahiko ondo erantzun diola egoera berriari.

%7 ei da etorkinen kopurua EAEn. Sistemak nahiko ondo erantzun arren, zerbaitek karranka egin du, bestela ez genuke gaia hizpide.

Oraindik orain entzun nion Francesc Carbonell irakasleari esaten hezkuntza sistema gai izan dela magnitude hori daukan ikasleria berriari harrera egiteko. Hori horrela da, baina kontu gehiago

“Immigrazioarena fenomeno azkarra izan da eta, hala ere, nik esango nuke, oro har, sistemak nahiko ondo erantzun diola egoera berriari”.

ere badira. Hara, etorkinak hirietan kokatu dira gehienbat, nahiz eta gainerako herrietan ere badiren. Hirietan herrietan baino desoreka handiagoak gertatzen dira: etorkinak halako eta halako auzoetan bizi dira; autoktonoen erreakzioa ere kontuan hartzekoa da: bertan geratzen dira, edo beste norabait alde egiten dute?; autoktono horiek nora bidaltzen dituzte beren seme-alabak, auzoko ikastetxera, edo beste batera, etorkinen seme-alabekin ez dezaten harremanik izan? Ereduen auzia ere tartean dago, sare publikoan etorkinen kopurua askoz handiagoa delako, oro har.

A eredura jotzen dute etorkinen seme-alabek.

Hala zen hasieran, baina hori ere aldatzen ari da. A eredua dagoen lekuetan gertatzen da hori, egia, baina eredu hori ez dagoen lekuetan nekez gertatuko da. Donostia baten, adibidez, gutxiagotan, Gasteizen baino. Bestalde, etorkinak ez du hemengo hizkuntz egoeraren berririk. Gehienek ez dakite hemen gaztelania ez beste hizkuntza bat hitz egiten dela. Etoritzen dira eta gure egoera soziolinguistikoarekin egiten dute topo, eta ez dute erraz ulertzen. Eta nola ulertu? Zergatik ikasi behar dute beraien seme-alabek, kalean entzuten ez den hizkuntza bat? Batzuek bi hizkuntzak ikasi behar izaten dituzte, euskara eta gaztelania. Beste alde batetik, ume asko ez datoz bi edo hiru urterekin, hamabi, hamalau urterekin baino. Horiek hemengo bi hizkuntzak ikastea ezin erraz izan. Hala ere, esan egin behar zaie ezinezko dela haien seme-alabek gaztelaniaz ez ikastea Gasteiz batean, adibidez, nahiz eta eskola euskaraz izan. Soziolinguistika pixka bat dakienak badaki hori, baina atzeritar baten aburuan hori ez da hain ebidentea, ez du seme-alabak gaztelaniaz ikasiko duen segurantzirik, eskolan nagusiki euskaraz egiten bada: “Nik gure umeak kalean hitz egiten den hizkuntza ikas dezan nahi dut”, “Bai, ikasiko du”, “Baina nola, eskolan beste hizkuntza batean ikasten ari bada?”. Eta azaldu beharra dago, eta denbora eta energia inbertitu.

Kanpotik etorritakoari ematen diogun mezua, euskaraz eskolatu arren gaztelaniaz ere ikasiko dutela seme-alabek.

Uste dut gure gizartea abegikorra dela etorkinekin, oinarritzko gauzetan behintzat. Hala ere, mesfidatia ere bada, euskarari dagokionean, esaterako, edo hezkuntza kalitatearen inguruan, gatazka berriei buruz, eta abar. Euskara dela eta, gure hizkuntzarekiko atxikimendu eskasa leporatzen zaie etorkinei. Duela gutxi esaten zidan politikari batek: “Lortu behar dugu etorkin nagusiek ere euskaraz ikastea!”. Eta

“Arazoa sukaldari txinatarren umea da, edo eraikuntzan ari den marokoarrarena. Behartsuak direlako, alegia. Elitismo puntu bat dago hor: gure seme-alabek nor gonbidatu dute urtebetetze festara? Gai hauetaz ez da hitz egin ohi. Hezkuntza kalitateaz hitz egiten da”

nik: “Bai, nahi duzun guztia, baina pentsatu behar dugu ez dugula haiekin lortuko bertako elebazarrekin lortu duguna baino gehiago. Gure erronka nagusia ez da hori, haien seme-alabak baino. Bertako elebazarren kasuan gertatzen zaigun bezala”.

“Pentsatu behar dugu etorkin nagusiekin ez dugula lortuko bertako elebazarrekin lortu duguna baino gehiago. Gure erronka nagusia ez da hori, haien seme-alabak baino. Bertako elebazarren kasuan gertatzen zaigun bezala”.

Gizarte autoktonoari dagokionean, zein da zuzendu behar zaion mezua?

Hor izugarritzko erantzukizuna dugula uste dut. Ezin dugu dena etorkinen gain utzi. Niri asko gustatzen zait dantzaren metafora. “Integrazioa” elkarrekintzan egiten den zerbait da; dantza baten moduan irudikatzen badugu, bikote dantza da, ez bakar-kakoa. Lagunik gabe izan liteke dantza, baina ez da integrazioa izango. Eta, gure eskoletan, etorkinen seme-alaba asko integrazio dantza hori beren kabuz, bakarrik dantztatzen ikusten ditugu, eta integrazioa ez da posible, ez bakarrean jardunda. Hori gertatzen da etorkinen seme-alabak bakarrik dauden ikasgeletan, edo nagusiki haiek beste inor ez dagoenean. Zenbait lekutan, etorkinen umeek gelak beteak dituzte, eta autoktonoek ez dute bertarako asmorik. Hezkuntza Sailak erantzukizun handia dauka desoreka horretan: bada garaia neurri sendoak hartzeko ghettoak desagertzeko.

Autoktonoek ez dute etorkin berrie-kin gela banatu nahi?

Kasu latzak ikusiak gaude, bai Gasteizen, bai Bilbon. Zenbait lekutan, ia-ia %100 dira ikasle etorkinak. Euskara gutxien duten eredu- etan gertatzen da hori, A eta B eredu- etan. Eskola batek, eman dezagun, bi lerro baldin baditu, euskara gutxien duen- etan etorkin gehiago pilatuko dira.

Horrela jardunez, umeak banatzen eta parekotasun eza sustatzen ari gara. Asko hitz egiten da etorkinen integrazioaz, eta apur bat nazkatuta ere banago. Oraindik orain, jardunaldi batzuetan esan zuten Frantzian etorkinen seme-alaben artean esateko modu bat erabiltzen dutela: “Zoaz, integra zaitzaten!”. Inor antzarak ferratzera bidaltzeko beste era bat... Integratu eta integratu, zer arraio da hori, orde? Integrazioa eskatzen diegu, baina bikotekiderik gabe. Eta nola egin behar dute? Umeen kasuan argi eta garbi ageri da hori. Ez badituzte indigenak ezagutzen, ez badira haiekin harremanetan sartzen nola integratu? Eta A eredu-ko eskola publikoan nekez gertatuko da hori, autoktono gutxik nahi dutelako hara joan.

Integrazioa eta inklusioa, berdin dira?

Hezkuntzan inklusioa hobesten da. Integrazioak halamoduzko konnotazioa du: kanpoan dagoen zerbait, edo norbait, barrura sarraraztea. Bi multzo ageri dira hor: kanpoa eta barrua. Inklusioan aldiz, ez: ez dago barru ez kanpo, dena da bat, guztio-na, guztiontzat. Era horretara, eskola ere guztiontzakoa da, berdin da nor datorren bertara, etorkin nahiz autoktono, berea duen lekua beteko du, eskubide eta betebeharez. Inklusioan kultur aniztasuna beste aniztasun mota bat da, askoren artean: genero aniztasuna, sozio-ekonomikoa, norberaren gaitasun edota interesei lotutakoa...

Aniztasuna, aberastasunaren sinonimo?

Hori da hezkuntzaren diskurtso profesionaletan, eta politikoki zuzena. Aniztasuna aberastasun da, kudeaketa egokia baldin bada tartean. Gainerakoan, ondorio negatiboak ere izan ditzake. Ijitoak ditugu adibide. Joan deneko 40 urtean hezkuntza sistemen barruan ditugu. Aniztasuna izan

Etorkinak, eta zer?

Amelia Barquin (Bilbo, 1965). Filologia Erromanikoan doktore. Etorkina zuen aita, Kantabriatik etorria. “Gaur egun, ikusten dut nola joan zen bertakotzen, zein estrategia garatu zituen horretarako. Bilboko Arangoiti auzoan bizi ginen, langile auzo petopetoa. Espainiatik etorriak ziren bertako guzti-guztiak. Bazen emakume bat ‘la vasca’ esaten ziotena! Euskaldun bakarra Arangoitin! Gure etxepean baziren Extremadura, Gaztela, Galizia eta gainerako bazter guztietatik etorriak. Eta langileak. Euskalduna ontzian lan egiten zutenak, hainbat...”

Amelia Barquin Mondragon Unibertsitatean, HUHEZIn hasi zen lanean 1999an, gaztelania erakusten. Joan deneko bederatzirtean, berriz, hizkuntza ez ezik Kultur Arteko Hezkuntza, Herriar-

tasunerako Hezkuntza eta beste, erakusten ditu. Bi ume dituzte, etorkinen portzentaje handia duen ikastetxean. “Bizi garen auzoak eskola bat du. Hura zen guretzat aukera naturala. Auzokoa, D ereduakoa, publikoa... Etorkinak joaten omen ziren. ‘Bai, eta zer?’, gure erantzuna, ez diegu horri beldurrik, ez dago zertan izan eta. Auzokoak joaten ziren eskola horretara, ez besterik. Oso gustura gaude, eta eskola ere aurrera doa. Klaustroa oso saiatua da, metodologikoki oso aurreratua, hezkuntza estrategia puntakoak darabiltzate, dela bikote hezitzailea, proiektuen arabera irakaskuntza, aniztasunarekiko sentiberatasun handia... Aniztasuna altxor da ikastetxean. Oso eskola interesgarria da gaur egun, eta aniztasuna izan da berrikuntzarako akuilu”.

da hori ere. Baina, nola kudeatu da aniztasun hori? Ikasle batzuek eta besteek, ijitoek eta paioek, zer ikasi dute? Elkarrekin ezin dela bizi! Aberastasun izan zitekeen aniztasun hura, ez da hala gertatu, hein handi batean kudeaketa egokirik ez delako izan.

Immigrazioaren alderdi positiboak azpimarratu izan dituzu inoiz.

Bai, akuilu da eta metodologia arloan. Gela batzuetan aniztasuna areagotu da; adibidez ikasle berantiarrek agertu dira, delako eskolako curriculumaren berri izan ez dutenak... eta eskolak egoera horiek denak kudeatu behar ditu, era batera edo bestera, baina modurik egokienean beti. Metodologia tradizionalak ez du emaitza onik ematen aniztasunaren kudeaketan; berrikuntza peda-

gogikoari ekitea, berriz, onuragarria da etorri berrientzat, baina baita beste guztientzat ere.

Etorkinen seme-alabek, Omarrek, Alexeik, Aminak... dakarkiguten kulturaz jabetzen ote gara?

Eskolak umeek etxetik dakarten kulturari zer harrera egiten dion ikusi behar. Ijitoekin gertatu zena. Zenbat irakaslek baliatu dute haiek zekarten kultura? Zenbatek eman diote prestigioa? Ijitoek sentitu zuten eskola hura ez zegokiela, eskolak berak ez ziolako ijitotasunari tarterik egiten. Horrek zer ikasia eman behar digu. “Ikasketa esanguratsua” esaten da orain, alegia, ikasleak sentitu behar du ikasten duenak zentzua duela eguneroko bizimodu- duan, haien bizipen, esperientzia eta interesekin lotzen dela. Gure kasuan,

Babeslea: Bizkaiko Foru Aldundia

gure!
artean!
euskaraz

BFA
DFB

“Ume etorkinei integrazioa eskatzen diegu. Eta nola egin behar dute? Ez badituzte indigenak ezagutzen, ez badira haiekin harremanetan sartzen nola integratu? Eta A eredu eskola publikoan nekez gertatuko da hori, autoktono gutxiak nahi dutelako hara joan.

etorkinen seme-alaben bizipen, esperientzia eta interesak esplizitatu behar dira ikasgelan. Baliabide ezin hobeak izango dira ikasle guztiek ikaskuntza berriak egiteko. Ez dugu ahaztu behar, bestalde, bertako kultura ume etorri berrien kultura ere badela; hemen hazten eta hezten ari dira eta hemen go guztia haiena da, eta berdin da non jaio diren haiek edo haien familiak.

Immigrazio berriak hezkuntzara ekarri duen aldaketaz ariko ginatke hizketan etorkinak behartsu, pobre ez balira?

Ez dut uste. Arrazakeriaz hitz egin da, baina egokiago da Adela Cortinak asmatutako terminoa: aporofobia. Etorkinak ez ditugu gustuko, baina ez kanpotik datoze-lako, pobre direlako baizik, langile klaseak. Erdi mailako herritarrak maila bereko edo goragoko lagunak nahi ditu bere seme-alabentzat. Alemaniako kontsularen edo Baskonia-ko jokalariaen seme-alabak gure ikastetxera etorriko balira, arazorik ez legoke. Arazoa sukaldari txinatarren umea da, edo eraikuntzan ari den marokoarrarena. Behartsuak direlako, alegia. Elitismo puntu bat dago hor: “Nor eta nor dira gure seme-alabaren lagunak? Nor eta nor gonbidatu ditu urtebetetze festara?

Zein sare sozial izango du etorkizunean?”. Elitismoa, alegia. Hala ere, gai hauetaz ez da hitz egin ohi. Hezkuntza kalitateaz hitz egiten da.

“Etorkinen gurasoei esan egin behar zaie ezinezko dela haien seme-alabek gaztelaniaz ez ikastea Gasteiz batean adibidez, nahiz eta eskola euskaraz izan”

Aporofobiaz ez?

Ez, ez! Ez da gauza ederra. Nork hitz egingo du, bada, horretaz? Kontuok ez dira esplizitatzen. Nork esango du, bada, “halakorekin bai, gizarte maila berekoa dudalako. Halakorekin ez, pobrea delako, eskulangilea delako”. Pentsatu bai, pentsatuko dugu, modu inkontzientean bada ere. Esan ez. Hezkuntza kalitatea, ikasketa maila... gisako arazoak bai, besterik ez.

Immigrazio berriak gure erronkak agerian jartzen dituela irakurria dizut han edo hemen. Zein gizarte mota nahi dugun, euskararen normalizazioa, gure gizartearen balioak...

Bai. Etorkinak ez du arazo berririk ekarri euskararen auzira. Gasteizen, Bilbon... etorri berria zein eredutan matrikulatu zalantzak baldin baditugu, geuk ditugu dudak, ez etorkinak. Zalantza horrek gure gizartearen egoera erakusten du, ez besterik. Etorkinaren etorrerak nabarmenago egiten du euskararen egoera normalizatu gabea, eta egin-kizun dugun bidea. Arazoa ez dira haiek, etorkinek arazoa agerian uzten dute. “Gatazka” dakartela diote batzuek. Guk badakigu zer den gatazka, etorkinak azaldu baino lehen ere! Balioak... Zein balio lantzen ditugu familian? Esan, gauza asko esaten dugu. Egin, beti da zailago. Sahararrei elkartasuna adieraztea da bat, edo Boliviako eskola batera liburuak eta jostailuak bidaltzea, eta bestea da norberaren umeak ikasten ari diren ikastetxean sahararrak, boliviarrak hartzea, eta haiekin bat egitea. Elkartasuna, urrun dauden herritarrekin soilik? Ondora datozkigunean, norberaren umeak haiengandik urrunarazi? Zergatik, zein dira gure beldurrak? Horrek zer pentsatu handia eman izan dit. Zein balioen arabera eraiki nahi dugun gure gizartea, alegia. ■